

Bruksela, 11 maja 2026 r.
(OR. en)

9128/26

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0412(NLE)

ENV 488
CLIMA 256
SOC 250
ENER 241
ECOFIN 605
COMPET 557
RECH 215
EDUC 154
CULT 69

WYNIK PRAC

Od: Sekretariat Generalny Rady

Do: Delegacje

Dotyczy: Zalecenie Rady w sprawie nowego europejskiego Bauhausu

Delegacje otrzymują w załączniku zalecenie Rady w sprawie nowego europejskiego Bauhausu, przyjęte przez Radę na jej 4171. posiedzeniu, które odbyło się w dniu 11 maja 2026 r.

ZALECENIE RADY

w sprawie nowego europejskiego Bauhausu

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292 i 192,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Celem nowego europejskiego Bauhausu (NEB) jest wdrażanie czystej transformacji i Paktu dla czystego przemysłu za pomocą konkretnych projektów, które wspierają transformację dzielnic i poprawiają codzienne życie dzięki rozwiązaniom łączącym zrównowagę i przystępność cenową z dobrym projektowaniem, wysokiej jakości architekturą, inkluzywnością i dostępnością, zwiększając innowacje w ekosystemach przemysłowych w celu odblokowania konkurencyjności, przy zapewnieniu poszanowania i promowania różnorodnych miejsc w Europie, jej dziedzictwa kulturowego i różnorodności kulturowej. Inicjatywa ta, propagując procesy współtworzenia ze społecznościami lokalnymi, zainteresowanymi stronami i przedsiębiorstwami, promuje rozwiązania dostosowane do potrzeb społecznych i środowiskowych i wspierane przez szeroką grupę obywateli, które można powielać i rozszerzać w podobnych kontekstach w całej UE.

- (2) W 2021 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat¹ przedstawiający koncepcję i cele NEB, który opiera się na trzech nierozdzielnie ze sobą związanych wartościach (zrównoważoność, inkluzywność i estetyka) oraz trzech zasadach (wielopoziomowe zaangażowanie, podejście partycypacyjne i transdyscyplinarność).
- (3) Zarówno Parlament Europejski², jak i państwa członkowskie UE³ wyrażały poparcie dla NEB, a Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny⁴ i Europejski Komitet Regionów⁵ wydały pozytywne opinie w sprawie tej inicjatywy.
- (4) W ciągu pięciu lat w ramach NEB zbudowano solidną społeczność opartą na członkostwie⁶ składającą się z niemal 2 000 organizacji lokalnych i międzynarodowych, od organizacji nienastawionych na zysk i instytucji kulturalnych, po organy publiczne i przedsiębiorstwa. Wsparcie otrzymało już ponad 700 projektów. W wieloletnich ramach finansowych (WRF) na lata 2021–2027 na nowy europejski Bauhaus przeznaczono 1,4 mld EUR. Większość środków finansowych pochodzi z polityki spójności (ponad 840 mln EUR) i programu „Horyzont Europa” (ponad 530 mln EUR). Wkład z innych programów UE (LIFE, Program na rzecz jednolitego rynku, „Cyfrowa Europa” i COSME) wynosi około 26 mln EUR.

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Nowy Europejski Bauhaus, [COM\(2021\) 573](#).

² Zob. rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 września 2022 r. w sprawie nowego europejskiego Bauhausu, [2021/2255\(INI\)](#). Ponadto Parlament Europejski wsparł tę inicjatywę działaniem przygotowawczym („platforma zarządzania wiedzą dla nowego europejskiego Bauhausu”) i projektem pilotażowym („Stimulating Local and Regional New European Bauhaus Grassroots Projects” [Pobudzenie oddolnych projektów lokalnych i regionalnych w ramach nowego europejskiego Bauhausu]).

³ Zob. konkluzje Rady w sprawie kultury, wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego jako kluczowych elementów inicjatywy nowy europejski Bauhaus, [dok. 14534/21](#).

⁴ Zob. <https://www.eesc.europa.eu/pl/our-work/opinions-information-reports/opinions/new-european-bauhaus>.

⁵ Zob. <https://web.cor.europa.eu/ea/News/Pages/CoR-members-adopt-McCarthy's-opinion-on-the-New-European-Bauhaus.aspx>.

⁶ Zob. „Community is the core of New European Bauhaus – New European Bauhaus” [[Społeczność jest podstawą nowego europejskiego Bauhausu – nowy europejski Bauhaus](#)].

- (5) W wytycznych politycznych dla Komisji Europejskiej na lata 2024–2029⁷ NEB jest częścią ogólnego celu Komisji, jakim jest wspieranie ludzi, wzmacnianie naszych, społeczeństw i nasz model społeczny, służącego połączeniu zrównoważoności z włączeniem społecznym i przystępnością cenową oraz kreatywnością i innowacjami. Rozszerzenie społeczności NEB przyczyniłoby się do osiągnięcia tego celu i zapewnienia możliwości wnoszenia skutecznego wkładu przez odpowiednie zainteresowane strony.
- (6) Wartości i zasady NEB mogą pomóc Europie w dążeniu do bardziej konkurencyjnej i zrównoważonej przyszłości opartej na obiegu zamkniętym. Dzięki włączeniu wartości NEB do istniejących strategii krajowych, regionalnych, lokalnych i miejskich skoncentrowanych na środowisku zbudowanym państwa członkowskie mogą wykorzystać czystą i cyfrową transformację do tworzenia konkretnych możliwości dla obywateli i przedsiębiorstw w całej Europie. Promując badania naukowe, innowacje, doskonałość przemysłową, umiejętności, kulturę i kreatywność, NEB może pomóc w tworzeniu odpornych łańcuchów wartości i wysokiej jakości miejsc pracy w całej Europie, aby czysta transformacja zwiększała globalną konkurencyjność, zrównoważony rozwój i autonomię strategiczną Europy przy jednoczesnym zachowaniu otwartej gospodarki. Taka integracja i włączanie tych kwestii do głównego nurtu polityki są jednak obecnie nierównomierne w Unii, co prowadzi do nierównych szans dla zainteresowanych stron i organów, w szczególności na szczeblu lokalnym. Państwa członkowskie mogą wykorzystywać istniejące dobre praktyki w zakresie zarządzania wielopoziomowego i międzysektorowego. Włączanie wartości i zasad NEB do głównego nurtu odpowiednich polityk, w tym za pośrednictwem krajowych polityk architektonicznych i cyfrowych narzędzi planowania przestrzennego, oraz w instrumentach finansowania na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym może wspierać rewitalizację transformacyjną dzielnic i wzmocnić ich tkankę społeczną oraz promować wspomniane wartości i zasady w odniesieniu do środowiska zbudowanego i odpowiednich sektorów.

⁷ Zob. [Priorytety na lata 2024–2029 – Komisja Europejska](#).

- (7) Państwa członkowskie dysponują szeregiem narzędzi pozwalających im na to, by do swoich planów politycznych dotyczących renowacji budynków i budownictwa, rozwoju terytorialnego, zmiany klimatu, a także do swoich krajowych polityk architektonicznych oraz innych krajowych lub unijnych planów i strategii⁸ włączały wartości i zasady NEB promujące zrównoważone, przystępne cenowo, inkluzywne, dostępne, prezentujące wartość estetyczną, wysokiej jakości i dostosowane do klimatu środowisko zbudowane, zgodnie z krajowymi kompetencjami i strukturami zarządzania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Można posługiwać się tymi narzędziami, by wspomóc włączanie celów NEB do głównego nurtu polityki i ich integrację za pomocą zintegrowanego podejścia pozwalającego uniknąć tworzenia równoległych struktur oraz by promować synergie między różnymi celami, takimi jak efektywność energetyczna i dekarbonizacja, magazynowanie dwutlenku węgla, odporność na zmianę klimatu, zielona infrastruktura miejska, gospodarka o obiegu zamkniętym, zrównoważona mobilność, odporność wodna, przystępność cenowa, zrównoważoność i dostępność, zwłaszcza w kontekście rewitalizacji dzielnic i aktywizowania ośrodków lokalnych i centrów miast, przy jednoczesnym uwzględnieniu dziedzictwa kulturowego.
- (8) Wartości i zasady NEB mają wyraźny potencjał w zakresie promowania mocniej opierającego się na obiegu zamkniętym i bardziej efektywnego wykorzystywania zasobów w środowisku zbudowanym. Wiąże się z tym potrzeba tworzenia strategii planowania przestrzennego ukierunkowanych na wystarczalność, jak również potrzeba poprawy w zakresie efektywności. Obecnie budowa, użytkowanie i renowacja budynków wymagają znacznych nakładów energii i zasobów mineralnych i odpowiadają za 42 % całkowitego zużycia energii, 35 % emisji gazów cieplarnianych, 50 % całkowitego wydobycia surowców i 35 % całkowitej produkcji odpadów w UE⁹. Działania te wpływają również na zużycie wody oraz zwiększają zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby, zanieczyszczenie hałasem, przyspieszają zmianę użytkowania gruntów i degradację gruntów, procesy pustynnienia, zasklepienie gleby, utratę różnorodności biologicznej i niekontrolowane rozrastanie się miast, czyli zjawiska, które należy ograniczać.

⁸ Takich jak Europejski plan na rzecz przystępnych cenowo mieszkań, krajowe plany renowacji budynków, terytorialne plany sprawiedliwej transformacji, plany społeczno-klimatyczne, lokalne plany w zakresie ogrzewania i chłodzenia, plany działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym oraz inicjatywy takie jak umowy w sprawie miasta neutralnego dla klimatu, plany działania na rzecz zrównoważonej energii i klimatu, agenda miejska UE i Agenda UE dla miast.

⁹ Zob. sprawozdanie EEA pt. „[Addressing the environmental and climate footprint of buildings](#)” [Rozwiązanie problemu śladu środowiskowego i klimatycznego budynków], 2024 r.

- (9) Z myślą o uzyskaniu neutralności klimatycznej do 2050 r. UE przyjęła szereg aktów prawnych służących zmniejszeniu śladu środowiskowego i klimatycznego budynków w całym ich cyklu życia. Ich uzupełnieniem są różne nieustawodawcze inicjatywy polityczne, począwszy od metod i narzędzi obliczeniowych po branżowe ścieżki, plany, strategie i finansowanie, w tym dokument pt. „Supporting life-cycle approaches to decarbonise European buildings” [Wspieranie podejść opartych na cyklu życia w celu dekarbonizacji budynków europejskich], który został opublikowany przez Komisję w marcu 2026 r.¹⁰, wspólne ramy podstawowych wskaźników zrównoważoności dla budynków biurowych i mieszkalnych¹¹ i przepisy dotyczące dostosowania wydatków z budżetu UE do kryteriów „nie czyni poważnych szkód”¹². Te inicjatywy oraz unijna strategia biogospodarcza¹³ pomagają pokonać bariery utrudniające wejście na rynek i wspierają tworzenie pionierskich rynków niskoemisyjnych, czystych materiałów budowlanych pochodzenia biologicznego i materiałów budowlanych o obiegu zamkniętym oraz czystych technologii, wspierając tym samym zrównoważone modele biznesowe, zrównoważone i odporne ekosystemy przemysłowe, miejsca pracy i tworzenie wartości w UE.
- (10) Projekty NEB zwiększają konkurencyjną i innowacyjną przewagę branż: budowlanej, wodnej i zrównoważonej biogospodarki dzięki generowaniu wiedzy, prototypowaniu i zwiększaniu skali technologii na potrzeby zdekarbonizowanego i przyjaznego dla przyrody projektowania pod kątem obiegu zamkniętego, w tym tradycyjnej wiedzy na temat współlistnienia z przyrodą i optymalizacji metod budowlanych, oraz dzięki uwzględnianiu norm i zmniejszaniu kosztów przy tworzeniu rynków dla innowacyjnych materiałów oraz materiałów nietoksycznych, przyjaznych dla środowiska, zrównoważonych i trwałych, wspierając tym samym zasobooszczędny, opłacalny i innowacyjny wzrost przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego wykorzystywania ograniczonych zasobów naturalnych.

¹⁰ [Dokument roboczy służb Komisji „Supporting life-cycle approaches to decarbonise European buildings” \[Wspieranie podejść opartych na cyklu życia w celu dekarbonizacji budynków europejskich\] \(SWD\(2026\) 93 final\).](#)

¹¹ Zob. [sprawozdanie „Level\(s\)” \[Poziom\(y\)\].](#)

¹² Zob. [wytyczne techniczne Komisji Europejskiej dotyczące stosowania zasady „nie czyni poważnych szkód” w ramach rozporządzenia w sprawie Społecznego Funduszu Klimatycznego oraz rozporządzenie w sprawie unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju i jego akty delegowane,](#) które zawierają przepisy mające na celu zmniejszenie śladu środowiskowego budynków.

¹³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „Strategiczne ramy konkurencyjnej i zrównoważonej biogospodarki UE” ([COM/2025/960](#)).

- (11) Bardziej efektywne i zorientowane na obieg zamknięty wykorzystywanie środowiska zbudowanego – budynków, krajobrazów miejskich i wiejskich, przestrzeni publicznych, wspólnych przestrzeni, terenów zielonych i zielonej infrastruktury – pomoże w dostosowaniu istniejących zasobów budowlanych do potrzeb ludzi pod względem przestrzeni, łączności i dostępności, w tym za pomocą cyfrowych planów terytorialnych, przy jednoczesnym poszanowaniu ograniczeń planety. Preferowanie efektywnego wykorzystania przestrzeni zbudowanej, co może się odbywać w drodze renowacji lub modernizacji¹⁴ zamiast niepotrzebnej rozbiorczy i budowy nowych budynków, a także nowych praktyk społecznych, może znacząco przyczynić się do zmniejszenia śladu środowiskowego i klimatycznego zasobów budowlanych¹⁵, zapewniania wszystkim przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań wysokiej jakości, ochrony różnorodności biologicznej i odbudowy zasobów przyrodniczych, unikania degradacji gruntów i, w miarę możliwości, spowalniania – w tym w drodze ponownego wykorzystywania terenów poprzemysłowych – niekontrolowanego rozrastania się miast i zasklepienia gleby, wspierania zrównoważonej mobilności, spójności społecznej i akceptacji przy jednoczesnej ochronie i integrowaniu dziedzictwa kulturowego jako jednego z elementów spójności gospodarczej i społecznej w kontekście codziennego życia i mieszkalnictwa. Wykorzystywanie z pustostanów, zwłaszcza na obszarach wiejskich, sprzyja rewitalizacji, zapobiega spadkowi liczby ludności i zwiększa atrakcyjność centrów miast.

¹⁴ „Modernizacja” obejmuje zmiany przestrzeni, planu lub funkcji na potrzeby nowych zastosowań, które zazwyczaj nie są objęte renowacją, zgodnie z [normami określonymi przez Europejski Komitet Normalizacyjny \(CEN\)](#).

¹⁵ Na podstawie badań Komisji: [„Conversion of offices into affordable housing”](#) [[Przekształcenie biur w przystępne cenowo mieszkania](#)], [„Sufficiency in the built sector”](#) [[Wystarczalność w sektorze budowlanym](#)] oraz badanie na temat bardziej efektywnego wykorzystania zasobów budowlanych (rezultaty zostaną przedstawione w połowie 2027 r.).

- (12) Społeczności lokalne ponoszą największy ciężar negatywnych skutków zagrożeń naturalnych i klimatycznych oraz degradacji środowiska, takich jak zwiększona częstotliwość i intensywność fal upałów, pęcznienie i kurczenie się gleb gliniastych, powodzie, pożary środowiskowe lub trzęsienia ziemi, które nasilają się w wyniku interakcji z innymi czynnikami pustynnienia i degradacji gleby, takimi jak geomorfologia, utrata różnorodności biologicznej i degradacja ekosystemów, niska jakość powietrza, wody i gleby lub zasklepanie gleb. W latach 2011–2021 w Europie odnotowano wzrost liczby osób mieszkających na obszarach potencjalnie zagrożonych powodzią rzeczno – o ponad 935 000 osób¹⁶. Rozszerzanie się pogranicza obszarów dzikiej przyrody i obszarów miejskich, tj. strefy, w której osady ludzkie znajdują się na obszarach lub w pobliżu obszarów dzikiej roślinności narażonej na pożary, prowadzi do częstszych i bardziej niebezpiecznych pożarów środowiskowych¹⁷. W latach 2017–2019 średnio 119 000 osób rocznie w państwach EOG i Zjednoczonym Królestwie mieszkało na obszarach uznanych za zniszczone w wyniku takich pożarów¹⁸. Aby zwiększyć lokalną odporność oraz gotowość na wypadek sytuacji kryzysowej do narzędzi regulacyjnych i finansowych, a także do powiązanych szkoleń i kształcenia¹⁹ na szczeblu krajowym, lokalnym i regionalnym można włączyć normy dotyczące przystosowania budynków²⁰ oraz obszarów miejskich i wiejskich do zmiany klimatu, normy w zakresie zapobiegania powodziom i pożarom środowiskowym i gotowości na nie oraz w zakresie terenów zielonych i odbudowy ekosystemów miejskich.
- (13) Zielona i błękitna infrastruktura mają kluczowe znaczenie dla przystosowania się do zmiany klimatu, dla różnorodności biologicznej i zdrowia publicznego. Reorganizację i przeprojektowanie miejskiej przestrzeni publicznej zgodnie z wartościami NEB można wspierać za pomocą zintegrowanych koncepcji rewitalizacji obszarów miejskich i zrównoważonej mobilności miejskiej (np. planów zrównoważonej mobilności miejskiej SUMP), które umożliwiają te przemiany przy jednoczesnym utrzymaniu dostępności miejsc pracy, usług i udogodnień. Ulice, place, parki i inne przestrzenie publiczne nie są jedynie korytarzami tranzytowymi – służą interakcji społecznej, kontaktowi z przyrodą, dobrostanowi i działaniom w dziedzinie klimatu. W takiej reorganizacji można uwzględnić szlaki przyrodnicze łączące obszary miejskie i wiejskie, wspierające aktywność fizyczną i oferujące możliwości gospodarcze w regionach borykających się z wyludnieniem, a tym samym zwiększając spójność społeczną i dynamikę regionalną.

¹⁶ Zob. [sprawozdanie EEA na temat środowiska w Europie](#), 2025 r.

¹⁷ Zob. [„Forest Fires – Sparking firesmart policies in the EU” \[Pożary lasów – inteligentna polityka ochrony przeciwpożarowej w UE\]](#).

¹⁸ Zob. [sprawozdanie EEA na temat środowiska w Europie](#), 2025 r.

¹⁹ Zob. [„Handbook on urban greening strategies and nature plans” \[Podręcznik dotyczący strategii zazieleniania obszarów miejskich i planów ochrony przyrody\]](#) (2025 r.).

²⁰ Zob. [unijne wytyczne techniczne dotyczące przystosowania budynków do zmiany klimatu](#).

- (14) Polityki UE obejmują konkretne środki i narzędzia służące ochronie grup defaworyzowanych i zmarginalizowanych, w szczególności środki i narzędzia w odniesieniu do ubóstwa energetycznego i ubóstwa związanego z mobilnością, zanieczyszczenia powietrza, zjawiska miejskiej wyspy ciepła, dostępu do czystej wody pitnej oraz systemu sanitacyjnego, a także zielonej i niebieskiej infrastruktury. Projekty NEB przyczyniają się do sprawiedliwości środowiskowej i klimatycznej, a jednocześnie poprawiają włączenie społeczne, zdrowie publiczne, sprawiedliwość międzypokoleniową, równouprawnienie płci i zapobiegają przestępczości, w tym przemocy ze względu na płeć.
- (15) Uczestnictwo jest jedną z podstawowych zasad NEB. Ujęte w nim projekty, finansowanie, narzędzia cyfrowe i budowanie zdolności to dobre przykłady promowania i wspierania polityki i praktyk w zakresie uczestnictwa i demokracji lokalnej, w szczególności w zakresie projektowania przestrzennego i miejskiego oraz transformacji dzielnic, oraz zachęcania do wdrażania takich polityk i praktyk.
- (16) Udział w procesach rozwoju obszarów miejskich to duża szansa zarówno dla społeczności, jak i dla podmiotów realizujących projekty. Rzeczywiste i aktywne zaangażowanie społeczeństwa w opracowywanie projektów i zarządzanie nimi, w tym zaangażowanie osób dotkniętych ubóstwem energetycznym lub w inny sposób defaworyzowanych lub zmarginalizowanych, buduje zaufanie do systemów demokratycznych i ich zrozumienie, służy zachowaniu demokratycznej rozliczalności, wzmacnia tkankę społeczną i zwiększa skuteczność działań. Takie zaangażowanie – za pośrednictwem zgromadzeń publicznych oraz warsztatów w zakresie współprojektowania i współtworzenia – dające możliwość uczestnictwa politycznego na szczeblu lokalnym, osadza projekty w lokalnych realiach i zapobiega symbolicznym działaniom, wspierając odporne i włączające społeczeństwa. W przypadku podmiotów realizujących projekty takie zaangażowanie społeczności i zainteresowanych stron może prowadzić do przyspieszenia procesów wydawania pozwoleń, sprawniejszej realizacji projektów, a ostatecznie do akceptacji społecznej i niższego ryzyka.

- (17) Stosowanie narzędzi cyfrowych, takich jak unijny zestaw narzędzi na potrzeby lokalnych cyfrowych bliźniaków, krajowe cyfrowe platformy planowania przestrzennego, oraz powstających technologii, takich jak zaawansowane modele sztucznej inteligencji (AI) na potrzeby projektowania przestrzennego i odbudowy, w tym dużych modeli językowych dostosowanych do konkretnych języków UE, a także zaawansowanych rozwiązań inżynierskich, cyfrowych dzienników budynków i cyfrowych audytów przedzobowiązaniowych sprawia, że zaangażowanie społeczeństwa w proces decyzyjny i rozwój polityki staje się bardziej przejrzyste, skuteczne i elastyczne. Zwiększenie zdolności operacyjnych organów za pomocą istniejących zasobów i platform, takich jak możliwości wzajemnego uczenia się i wsparcie techniczne, zapewnia skuteczne wytyczne i wsparcie we wdrażaniu wartości i zasad NEB, promując rozwiązania kierowane przez społeczność i zwiększając odporność społeczną.
- (18) Jednym z głównych problemów przemysłu budowlanego jest brak umiejętności w sektorze budowlanym, zwłaszcza w zakresie zrównoważonego budownictwa, renowacji i odbudowy o obiegu zamkniętym. W 2022 r. Komisja uruchomiła akademię NEB kształtującą umiejętności w zakresie zrównoważonego budownictwa w ramach szerzej zakrojonych wysiłków w celu przyspieszenia podnoszenia i zmiany kwalifikacji pracowników w ekosystemie budowlanym i wspierania jego czystej transformacji. Komisja, w obecnych WRF, zwiększy zakres działalności akademii NEB i przekształci ją w podstawową infrastrukturę NEB na potrzeby waloryzacji wiedzy, bezpiecznych eksperymentów i innowacji oraz rozwoju umiejętności. Celem akademii jest ułatwienie działań w zakresie zdobywania umiejętności, budowania zdolności i innowacji stosowanych, a tym samym waloryzacja wiedzy uzyskanej w ramach instrumentu NEB. W ramach akademii NEB opracowany zostanie akcelerator inwestycyjny NEB mający na celu pozyskiwanie finansowania prywatnego i mieszanego dla innowacyjnych projektów NEB oraz ułatwianie przydziału takiego finansowania.
- (19) W deklaracji z Davos zatytułowanej „Ku wysokiej jakości Baukultur dla Europy” uznano kulturowe aspekty ochrony, planowania i budowy oraz ustanowiono wysokiej jakości Baukultur (kulturę architektury i projektowania) jako jeden z priorytetów politycznych. W konkluzjach Rady w sprawie kultury, wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego jako kluczowych elementów inicjatywy nowy europejski Bauhaus, przyjętych w dniach 29–30 listopada 2021 r., wezwano państwa członkowskie i Komisję do promowania opartego na kulturze, ukierunkowanego na jakość i partycypacyjnego podejścia do środowiska zbudowanego oraz do stosowania wysokiej jakości norm w procesach planowania, projektowania, budowy, konserwacji, odbudowy, renowacji, modernizacji i adaptacyjnego ponownego wykorzystania.

- (20) Projekty NEB pokazują, że włączenie artystów do środowiska technologicznego i naukowego powoduje zmianę paradygmatu współpracy prowadzącą do innowacji i konkretnych wyników. W komunikacie Komisji w sprawie Kompasów kultury dla Europy przyjętym 12 listopada 2025 r. uznano znaczenie promowania wspólnej kultury architektury i projektowania oraz inwestowania w wysokiej jakości środowisko życia dla wszystkich poprzez inicjatywy takie jak NEB. Chociaż artyści i osoby zawodowo związane z kulturą odgrywają zasadniczą rolę jako liderzy zmian i innowatorzy w urzeczywistnianiu i wdrażaniu wartości NEB w konkretnych projektach, ich rekrutacja i finansowanie, do którego mają dostęp, są – zwłaszcza w przypadku małych organizacji – nadal niewystarczające, aby w pełni wykorzystać potencjał ich wizji i kreatywnych podejść. Usuwanie podziałów między sektorem kultury i sektorem kreatywnym a branżami przemysłowymi, a także między sztuką, nauką i technologią, jest wyzwaniem, z którym trzeba się zmierzyć, tworząc i wspierając bardziej transdyscyplinarne możliwości współpracy.
- (21) Od 2025 r. NEB jest częściowo finansowany za pośrednictwem własnego instrumentu finansowania ustanowionego w planie strategicznym programu „Horyzont Europa” na lata 2025–2027 – instrumentu NEB, którego celem jest zwiększenie wpływu i przejrzystości oraz uproszczenie dostępu dla wnioskodawców. Instrument NEB będzie zapewniać wsparcie finansowe i ramy strategiczne służące osiągnięciu celów NEB do 2027 r. W planie działania dotyczącym instrumentu NEB przedstawiono działania i kierunki strategiczne na lata 2025–2027²¹. Na komponent dotyczący badań naukowych i innowacji przeznaczono roczny budżet w wysokości około 120 mln EUR z bieżącego programu „Horyzont Europa”. Oczekuje się, że uzupełniający komponent dotyczący wdrażania, koncentrujący się na wprowadzaniu w życie i pomocy technicznej, powinien zmobilizować podobny poziom inwestycji; komponent ten otrzymuje wsparcie z innych programów UE, od państw członkowskich i ze źródeł prywatnych. Państwa członkowskie już teraz w różny sposób uwzględniają wartości i zasady NEB w swoich programach finansowania, odzwierciedlając swoje wyjątkowe konteksty, dziedzictwo i ducha społeczności. Wszystkie państwa członkowskie włączyły NEB do co najmniej jednego ze swoich programów polityki spójności na lata 2021–2027.

²¹ Plan działania zawiera szczegółowe informacje na temat budżetu, zarządzania i kluczowych środków oraz wytyczne określające, w jaki sposób Komisja, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami NEB, wdroży instrument NEB.

- (22) Projekty transformacyjne również powinny pozyskiwać finansowanie prywatne. Mobilizowanie finansowania prywatnego i wzmocnienie ram finansowania jest konieczne dla wspierania dekarbonizacji i ukierunkowanej na obieg zamknięty transformacji środowiska zbudowanego, w szczególności renowacji istniejących zasobów budowlanych. W 2024 r. opracowano wytyczne inwestycyjne NEB, aby pomóc inwestorom w dostosowaniu projektów do wartości i zasad NEB w celu przekształcenia europejskiego środowiska zbudowanego. Wytyczne opracowano w ścisłej współpracy Komisji Europejskiej ze wspólną inicjatywą wsparcia projektów w regionach europejskich (JASPERS). Przy wsparciu projektu pilotażowego Parlamentu Europejskiego²² i w oparciu o doświadczenia z inicjatyw takich jak usługi przyspieszenia rozwoju przedsiębiorstw świadczone przez Europejską Radę ds. Innowacji – platforma EIC i platforma prezentująca wyniki programu „Horyzont” – Komisja uruchomi centrum doradztwa, tj. interaktywną platformę ułatwiającą łączenie małych projektów potrzebujących finansowania z inwestorami z sektora gospodarki społecznej, organizacjami charytatywnymi oraz innymi inwestorami prywatnymi i publicznymi, w tym instytucjami finansowymi i inwestorami instytucjonalnymi, w celu zwiększenia zdolności projektów do pozyskiwania finansowania i ich gotowości inwestycyjnej. Współpraca z wielostronnymi bankami rozwoju i krajowymi bankami prorozwojowymi może odegrać ważną rolę w pozyskiwaniu kapitału prywatnego i wspieraniu rozwoju katalogów inwestycji dla projektów NEB. Unijna systematyka²³ dotycząca zrównoważonego rozwoju również pomaga inwestorom w identyfikowaniu zrównoważonych środowiskowo projektów budowlanych i renowacyjnych.

²² „Stymulowanie lokalnych i regionalnych oddolnych projektów nowego europejskiego Bauhausu”.

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 (Dz.U. L 198 z 22.6.2020, s. 13–43, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>).

- (23) Kompas NEB²⁴ to ramy przewodnie dotyczące stosowania wartości i zasad NEB w praktyce. Utworzono centrum wyników i oddziaływania NEB²⁵ w celu gromadzenia, analizowania i wykorzystywania zdobytych doświadczeń, a także narzędzi i wiedzy generowanej przez NEB. Opracowano również metodę samooceny NEB²⁶ dla podmiotów realizujących projekty i decydentów, aby ułatwić im samoocenę wyników projektu pod kątem wartości NEB. Komisja ustanowi również łatwe do stosowania kluczowe wskaźniki wyników na potrzeby pomiaru transformacyjnego oddziaływania projektów NEB, które w stosownych przypadkach powiąże z istniejącymi ramami, oraz opracuje znak jakości NEB w celu lepszego eksponowania projektów NEB, wspierania państw członkowskich w promowaniu projektów i praktyk NEB oraz ułatwiania integracji rynkowej przez zapewnienie znormalizowanych ram i praktycznych kryteriów na szczeblu UE w celu wsparcia oceny projektów NEB na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Spójne stosowanie tych narzędzi przez państwa członkowskie powinno ograniczyć rozdrobnienie i obciążenie administracyjne oraz sprzyjać spójności we wdrażaniu, zwiększając konkurencyjność na rynku wewnętrznym, a także identyfikację i rozpowszechnianie w całej Europie, przez wzajemną inspirację i wymianę dobrych praktyk między państwami, skalalnych i łatwych do powielenia rozwiązań.

²⁴ Zob. https://new-european-bauhaus.europa.eu/tools-and-resources/use-compass_en.

²⁵ Wdrażane w ramach tematu „HORIZON-MISS-2024-NEB-01-03: Utworzenie centrum wyników i oddziaływania nowego europejskiego Bauhausu” oraz działania następczego „Centrum NEB – faza II: zwiększanie wpływu, zarządzanie wiedzą i monitorowanie wyników”, ten drugi temat w ramach „głównego” programu prac programu „Horyzont Europa” na lata 2026–2027, załącznik 13 – Instrument Nowego Europejskiego Bauhausu.

²⁶ Zob. https://new-european-bauhaus.europa.eu/tools-and-resources/neb-self-assessment-method_en.

- (24) Wraz ze społecznością NEB Komisja Europejska opracowała struktury wspierające, które sprzyjają zaangażowaniu i współpracy. Oddziały lokalne NEB są samoorganizującymi się, ukierunkowanymi terytorialnie grupami członków społeczności NEB, które przyczyniają się do realizacji NEB w środowisku lokalnym. Laboratoria NEB są „ośrodkami analityczno-testowymi” w ramach przedmiotowej inicjatywy utworzonymi przez członków społeczności NEB w celu współtworzenia, prototypowania oraz testowania narzędzi i rozwiązań. W celu rozwiązania kwestii priorytetowych tworzone są nowe laboratoria, powstanie także laboratorium NEB ds. przystępnych cenowo mieszkań w celu gromadzenia najlepszych praktyk w zakresie innowacyjnych metod, takich jak budownictwo z prefabrykatów lub obróbka przyrostowa, optymalizacja przestrzeni zbudowanej i rozwiązania mieszkaniowe dla grup defaworyzowanych czy innowacyjne dostosowania w zakresie dostępności. Komisja Europejska utworzy europejski sojusz na rzecz mieszkalnictwa jako centrum współpracy, wzajemnego uczenia się i wymiany najlepszych praktyk obejmujące wszystkie szczeble sprawowania rządów. Sojusz ten będzie wspierał synergie z praktykami NEB i członkami społeczności NEB, w tym laboratorium NEB ds. mieszkalnictwa. Istnieje potencjał do tworzenia synergii między laboratoriami NEB a krajowymi inicjatywami w zakresie cyfrowego planowania przestrzennego i jakości architektury.
- (25) Koordynacja i wielopoziomowe zarządzanie w ramach NEB ewoluowały wraz z samą inicjatywą. W 2021 r. państwa członkowskie ustanowiły krajowe punkty kontaktowe NEB w celu wspierania wdrożenia NEB na szczeblu krajowym i koordynacji w odpowiednich obszarach. Wraz z instrumentem NEB, ustanowionym w planie strategicznym programu „Horyzont Europa” na lata 2025–2027²⁷, utworzono również krajowe punkty kontaktowe ds. badań naukowych i innowacji NEB. Obie sieci mają kluczowe znaczenie dla przygotowania i wdrożenia instrumentu NEB i łącznie obejmują zarówno jego komponent dotyczący badań naukowych i innowacji, jak i komponent dotyczący wdrażania. Utworzono również specjalną sieć wspierającą instytucje zarządzające, które wdrażają NEB w kontekście polityki spójności²⁸. Należy jednak jeszcze bardziej wzmocnić koordynację i synergie między różnymi sieciami, aby zapewnić spójność i większe oddziaływanie.

²⁷ Zob. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/strategic-plan_en.

²⁸ Społeczność Peer2Peer (P2P) NEB ułatwia wymianę najlepszych praktyk i wiedzy na temat NEB między instytucjami zarządzającymi i innymi odpowiednimi podmiotami: <https://futurium.ec.europa.eu/en/regio-peer-2-peer-communities/new-european-bauhaus>.

- (26) NEB jest również inspiracją dla państw trzecich, a rozszerzenie współpracy międzynarodowej może sprzyjać wymianie wiedzy i dobrych praktyk. Komisja i delegatury UE w państwach trzecich współpracują na rzecz promowania podejścia NEB poza UE, w szczególności poprzez ustanawianie centrów akademii NEB poza UE. NEB zapewnił w szczególności wsparcie na rzecz zrównoważonej i sprzyjającej włączeniu społecznemu odbudowy Ukrainy. Za pośrednictwem programów UE, takich jak LIFE, „Horyzont Europa” i Interreg, NEB umożliwił realizację projektów takich jak renowacja bloków z wielkiej płyty w Czernihowie pod kątem obiegu zamkniętego, inicjatywy na rzecz zrównoważonego użytkowania gruntów w ramach programu Interreg dotyczącego Dunaju oraz zielona odbudowa obszarów miejskich w basenie Morza Czarnego. Laboratoria i nagrody NEB, takie jak konkurs „Szkoła przyszłości dla Ukrainy” i Laboratorium Infrastruktury Publicznej, wspierają innowacje i współtworzenie. Ukraińskie zainteresowane strony i organy wykazują rosnące zainteresowanie przyjęciem podejścia NEB w ramach swoich inicjatyw na rzecz odbudowy i należy dołożyć większych starań, aby zapewnić im wsparcie. Dodatkowe wsparcie ze strony Komisji i państw członkowskich UE umożliwiłoby im przyspieszenie zrównoważonej i inkluzywnej odbudowy oraz ochrony zarówno materialnego, jak i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, wspólnie ze społecznościami lokalnymi.
- (27) Komisja będzie monitorować postępy w zakresie NEB głównie za pomocą wymiany informacji z krajowymi punktami kontaktowymi NEB. Komisja zamierza wspierać państwa członkowskie we wdrażaniu NEB na szczeblu krajowym, a w swoim komunikacie przyjętym 16 grudnia 2025 r.²⁹ zapowiedziała działania wspierające i przyszłe priorytety. NEB przekłada te priorytety na wymierną poprawę codziennego życia, wspierając lepsze projektowanie dzielnic, zdrowsze środowiska i bardziej inkluzywne, zielone i dostosowane do klimatu przestrzenie publiczne.

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE

²⁹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, „Nowy europejski Bauhaus – od wizji do rzeczywistości” (COM(2025)1026).

1. UWZGLĘDNIANIE WARTOŚCI I ZASAD NEB

- a) Zaleca się, aby państwa członkowskie – na odpowiednim poziomie kompetencji i z poszanowaniem zasady pomocniczości – włączyły wartości i zasady nowego europejskiego Bauhausu (NEB) do swoich odpowiednich polityk i instrumentów finansowania związanych z dzielnicami i szerzej pojętym środowiskiem zbudowanym, w tym w stosownych przypadkach w odniesieniu do infrastruktury. Zachęca się państwa członkowskie, aby w oparciu o wnioski wyciągnięte z udanych projektów, inicjatyw i struktur zarządzania przyjęły strategiczne podejście do NEB na szczeblu krajowym, lokalnym i regionalnym, identyfikując wszystkie odpowiednie podmioty lub zainteresowane strony i sieci, które powinny zostać zaangażowane.
- b) Zachęca się państwa członkowskie do stosowania i promowania narzędzi wspierających zapewnianych za pośrednictwem akademii NEB, a także znaku jakości NEB, w celu wspierania przystępnej cenowo, zrównoważonej i wysokiej jakości transformacji środowiska zbudowanego i innych sektorów, przy jednoczesnym poszanowaniu kompetencji krajowych i różnorodności terytorialnej, z myślą o promowaniu wymiany informacji na temat metod, praktyk i innowacyjnych podejść w całej Europie.
- c) Wszystkie trzy wartości – zrównoważoność, inkluzywność i estetyka – należy rozpatrywać w sposób zintegrowany.

2. ZWIĘKSZENIE ZRÓWNOWAŻONOŚCI ŚRODOWISKA ZBUDOWANEGO

Zaleca się, aby państwa członkowskie:

- a) promowały czyste, neutralne dla klimatu, odporne na zmiany klimatu, wysoce efektywne w zakresie zużycia energii i wody, przyjazne dla przyrody środowisko zbudowane o obiegu zamkniętym, a tym samym wspierały przystępne cenowo i zrównoważone mieszkalnictwo poprzez:
 - 1) rozważenie stosowania zamówień publicznych jako narzędzia, które można strategicznie wykorzystywać do promowania architektury i renowacji o charakterze innowacyjnym i zrównoważonym, zorientowanych na obieg zamknięty, sprawiedliwych społecznie i wrażliwych kulturowo, do propagowania racjonalnego pod względem kosztów budownictwa, a także do promowania partycypacyjnych i sprawiedliwych konkursów w zakresie miejskiego planowania przestrzennego, projektowania krajobrazowego i architektonicznego;

- 2) stosowanie do budowy i renowacji budynków podejścia opartego na emisjach dwutlenku węgla w całym cyklu życia, zgodnie z wytycznymi, które ma przedstawić Komisja, co stanowić będzie wsparcie dla środków³⁰ mających na celu skuteczne ograniczenie emisji dwutlenku węgla w całym cyklu życia w sektorze budowlanym za pomocą zharmonizowanych unijnych ram i metodyki³¹ oraz śladu środowiskowego tego sektora, z uwzględnieniem celów środowiskowych unijnej systematyki dotyczącej zrównoważonego rozwoju;
- 3) nadanie priorytetowego znaczenia – w swoich odpowiednich krajowych, regionalnych i lokalnych strategiach lub planach dotyczących budynków – następującym zagadnieniom: przystępność cenowa i zrównoważoność, gospodarka o obiegu zamkniętym, w stosownych przypadkach – renowacja zamiast rozbiórki, budownictwo modułowe i odwracalne oraz efektywność energetyczna, a także efektywność w zakresie jakości powietrza w pomieszczeniach, naturalnego oświetlenia i wentylacji, długoterminowe składowanie dwutlenku węgla oraz odporność na zmianę klimatu w celu zmniejszenia wpływu na różnorodność biologiczną i grunty w miastach, ze szczególnym ukierunkowaniem na gospodarstwa domowe znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, oraz nadanie priorytetowego znaczenia, w stosownych przypadkach, jakości architektury i efektywności wodnej;
- 4) promowanie faktu, że nowe budynki, a także budynki poddawane poważniejszym renowacjom, są projektowane i przygotowywane, jeżeli jest to technicznie wykonalne, pod kątem inteligentnego pomiaru jakości powietrza w pomieszczeniach i zużycia wody i energii elektrycznej oraz zarządzania tymi czynnikami, w szczególności w przypadkach najwyższego zużycia i najistotniejszych zastosowań, przy zapewnieniu interoperacyjności z sieciami energetycznymi, w celu zapewnienia oszczędności w zakresie zużycia wody i energii³², a także oferowania infrastruktury sprzyjającej zrównoważonej mobilności;

³⁰ Zob. motyw 11 przedstawiający przykłady takich środków.

³¹ Zob. rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2025/xxxx zmieniające załącznik III do dyrektywy (UE) 2024/1275 w odniesieniu do unijnych ram dla krajowego obliczania współczynnika globalnego ocieplenia w cyklu życia. C(2025) 8723 - PE/2025/8966.

³² Zgodnie z [zaleceniem Komisji w sprawie zasad przewodnich związanych z zasadą „efektywność wodna przede wszystkim”](#).

- 5) przegląd sposobów, w jaki zachęty mogłyby w sposób istotny promować jakość powietrza w pomieszczeniach, naturalne oświetlenie i wentylację, a także odporność wodną oraz efektywność i wystarczalność w zakresie zużycia wody i energii, w tym odnośnie do ponownego wykorzystywania wody deszczowej;
 - 6) zapewnienie dalszego wykorzystywania zasobów w obiegu zamkniętym w odniesieniu do całego środowiska zbudowanego, z uwzględnieniem jego śladu materiałowego i przy zmniejszaniu wpływu tego środowiska na cele środowiskowe i klimatyczne Unii.
- b) opracowywały rozwiązania w celu uwolnienia niewykorzystanego potencjału konkurencyjnego i zrównoważonego przemysłu biogospodarki o obiegu zamkniętym, wspierające akceptację i absorpcję rynkową oraz sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego na rzecz tworzenia miejsc pracy i wzrostu, w szczególności w odniesieniu do środowiska zbudowanego i wyrobów włókienniczych, jak określono w unijnej strategii dotyczącej biogospodarki poprzez:
- 1) analizowanie, w stosownych przypadkach, sposobów zapewniania przez rynki i podatki odpowiednich zachęt do zrównoważonej produkcji i konsumpcji, w celu wsparcia odpowiedniego przejścia z wykorzystywania materiałów pochodzenia kopalnego na materiały pochodzenia biologicznego o obiegu zamkniętym i czyste zasoby, wspierając w ten sposób gospodarkę o obiegu zamkniętym;
 - 2) ocenę, czy i w jaki sposób zamówienia publiczne są wykorzystywane do tworzenia możliwości rynkowych służących wspieraniu zrównoważonej architektury i budownictwa opartych na materiałach pochodzenia biologicznego oraz czystych technologii i zasobów, zgodnie z bieżącymi wysiłkami UE na rzecz uproszczenia i usprawnienia³³;

³³ W kontekście trwającego przeglądu dyrektyw UE w sprawie zamówień publicznych wniosek ustawodawczy przewidziano na połowę 2026 r.

- 3) identyfikowanie i usuwanie barier regulacyjnych i innych przeszkód utrudniających wprowadzenie na rynek innowacyjnych metod i materiałów budowlanych, takich jak niskoemisyjne i zrównoważone materiały pochodzenia biologicznego, budownictwo z prefabrykatów i obróbka przyrostowa w budownictwie, w tym urządzeń zwiększających efektywność zużycia energii, a także informowanie Komisji Europejskiej – za pośrednictwem Europejskiego Forum Organów Regulacyjnych ds. Biogospodarki i Innowatorów oraz Forum Wysokiego Szczebla ds. Budownictwa – o fragmentacji rynku spowodowanej rozbieżnymi przepisami i interpretacjami krajowymi oraz o kolizji przepisów UE, przy jednoczesnym zapewnianiu, aby materiały były odpowiednie do zamierzonego zastosowania i warunków, w których mają być stosowane dzięki zgodności z odpowiednimi normami UE³⁴ i krajowymi przepisami budowlanymi.
- c) nadały priorytet efektywnemu wykorzystywaniu – w planowaniu przestrzennym i decyzjach dotyczących rozwoju – środowiska zbudowanego oraz tworzyły zachęty w tym zakresie, z myślą o promowaniu socjalnego i przystępnego cenowo mieszkalnictwa oraz zielonej infrastruktury miejskiej, przy unikaniu, w miarę możliwości, niekontrolowanego rozrastania się miast i przestrzennej koncentracji ubóstwa, zapobieganiu zagrożeniom klimatycznym oraz promowaniu inkluzywnych dzielnic i ich rewitalizacji, mając na uwadze historyczne budynki i dziedzictwo kulturowe, ponowne wykorzystywanie terenów przemysłowych oraz rozwiązania w zakresie zrównoważonej mobilności publicznej i prywatnej, w tym na obszarach wiejskich, w szczególności poprzez:
- 1) mapowanie pustostanów i niedostatecznie wykorzystywanych budynków wraz z informacjami na temat ich przydatności z punktu widzenia środków na rzecz wystarczalności oraz udostępnianie tych informacji właściwym organom i podmiotom sektora budowlanego oraz społeczeństwu; zachęcanie do przekształcania pustostanów w przystępne cenowo, zrównoważone i wysokiej jakości mieszkania w drodze renowacji, rozbudowy, modernizacji, zmiany sposobu użytkowania lub dostosowania przestrzeni zabudowanych do zmieniających się potrzeb gospodarstw domowych; zbadanie niedostatecznie wykorzystywanego potencjału mieszkaniowego istniejącego na obszarach wiejskich mogącego przysłużyć się zrównoważonemu rozwojowi obszarów miejskich – za pomocą środków mających na celu zwiększenie przystępności cenowej i dostępności tych obszarów oraz poprawę połączeń transportowych;

³⁴ Eurokody, a także zharmonizowane specyfikacje techniczne i europejskie dokumenty oceny na podstawie rozporządzenia w sprawie wyrobów budowlanych.

- 2) usprawnienie i przyspieszenie procedur związanych z zagospodarowaniem przestrzennym i wydawaniem pozwoleń na budowę, w stosownych przypadkach i w miarę możliwości, w szczególności w odniesieniu do renowacji, rozbudowy pionowej i zrównoważonej modernizacji budynków, co może zwiększyć podaż mieszkań, w tym poprzez wymianę dobrych praktyk między państwami członkowskimi;
 - 3) ułatwienie rozwoju dobrych praktyk i modelowych rozwiązań NEB, takich jak modele i praktyki dotyczące odpornego mieszkalnictwa, które Komisja opracuje w formie katalogu cyfrowego, a także rozwoju dobrych praktyk i modelowych rozwiązań w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich.
- d) propagowały wartości i zasady NEB, wraz z promowaniem zintegrowanego planowania przestrzennego, w celu zwiększenia gotowości poszczególnych dzielnic i społeczności na wypadek sytuacji kryzysowej oraz ich odporności na zagrożenia dla zdrowia i klęski żywiołowe spowodowane zmianą klimatu i degradacją środowiska, a także na zagrożenia geopolityczne (w tym zagrożenia hybrydowe), w szczególności poprzez:
- 1) promowanie działań w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i kryzysom, gotowości na nie i odbudowy po nich, na przykład zintegrowanego zarządzania ryzykiem pożarów środowiskowych, w szczególności na pograniczu obszarów dzikiej przyrody i obszarów miejskich, działań w zakresie kontroli erozji, zarządzania ryzykiem powodziowym i ryzykiem trzęsienia ziemi, przystosowywania się do ekstremalnych temperatur, zrównoważonej odbudowy dotkniętych takimi zjawiskami obszarów pod kątem planowania przestrzennego oraz rozwiązań opartych na kulturze i dziedzictwie kulturowym;
 - 2) uwzględnianie rozwiązań opartych na zasobach przyrody i odbudowie zasobów przyrodniczych, rozwiązań opartych na kulturze i dziedzictwie, a także kwestii odporności w działaniach na rzecz ochrony wody, gruntów i różnorodności biologicznej;
 - 3) promowanie projektowania i infrastruktury ukierunkowanych na odporność wodną, w tym za pomocą rozwiązań opartych na zasobach przyrody, gospodarowania wodami deszczowymi i środków adaptacyjnych na wypadek susz i powodzi, w celu ochrony zdrowia publicznego, ekosystemów i długoterminowej zdolności do zamieszkania, zwłaszcza na wrażliwych obszarach wiejskich i przybrzeżnych;
 - 4) wzmacnianie odporności terytorialnej na zagrożenia geopolityczne, w tym zapewnianie niezawodności infrastruktury krytycznej i ciągłości podstawowych funkcji lokalnych, przy jednoczesnym promowaniu zintegrowanego planowania przestrzennego;

- 5) zwiększanie świadomości ryzyka i poprawa komunikacji na ten temat oraz stosowanie proaktywnego podejścia do zarządzania w celu poprawy odporności społecznej;
- 6) promowanie oceny rozmieszczenia zielonych przestrzeni miejskich i zwarcia drzewostanu w różnych miastach i innych osiedlach miejskich, analizując przy tym możliwości uwzględniania – w ramach przyszłej planowanej rozbudowy – aktywnej integracji zielonych przestrzeni miejskich i środków przyjaznych przyrodzie z budynkami i infrastrukturą w różnych miejscach i regionach, przyczyniając się tym samym do przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia, różnorodności biologicznej i zdrowszych środowisk;
- 7) konsultacje z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym ubezpieczycielami, w celu dokonania przeglądu praktyk opartych na zasadzie „odbudowywania tego samego”, aby odzwierciedlić zmieniające się warunki klimatyczne i środowiskowe, przy jednoczesnym zachowaniu lokalnej tożsamości i dziedzictwa;
- 8) zbadanie środków w zakresie narzędzi finansowania wspomagających łagodzenie negatywnych skutków dla zdrowia powodowanych zmianą klimatu i degradacją środowiska, w tym narażeniem na upały, zanieczyszczeniem powietrza, gleby, zanieczyszczeniem hałasem i światłem, a także powodowanych brakiem dostępu do terenów zielonych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na nieproporcjonalne narażenie wrażliwych i defaworyzowanych grup ludności;
- 9) zachęcanie do rozwoju wzajemnie powiązanych szlaków przyrodniczych między miejscowościami na obszarach wiejskich w celu promowania aktywności fizycznej, tworzenia możliwości rekreacyjnych i przeciwdziałania zjawisku wyludniania poprzez generowanie przychodów z turystyki i wydarzeń lokalnych, wspierając tym samym inkluzywny i zrównoważony rozwój terytorialny.

- e) zachęcały do stosowania rozwiązań cyfrowych na rzecz obiegu zamkniętego i efektywności energetycznej w celu zapewnienia konkurencyjnej transformacji ekologicznej, w szczególności poprzez:
- 1) promowanie wdrażania narzędzi takich jak cyfrowy paszport produktu, świadectwa charakterystyki energetycznej, cyfrowe pozwolenia na budowę, cyfrowe dzienniki budynków, cyfrowe audyty przedrozbiorowe, a także innych rozwiązań cyfrowych służących śledzeniu cyklu życia dwutlenku węgla i śledzeniu materiałów oraz promowanie wspólnej infrastruktury cyfrowej i narzędzi wspierających podejmowanie decyzji w oparciu o dane w dziedzinie inteligentnego miejskiego planowania przestrzennego, zarządzania energią i mobilnością oraz gospodarki wodnej, w synergii z programem polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie”;
 - 2) promowanie zasad uwzględniania –na etapie projektowania – technologii cyfrowych , które obejmują dostępność, interoperacyjność oraz efektywne w zakresie zużycia energii, materiałów i wody technologie ICT w miejskim planowaniu przestrzennym, a także wspieranie uproszczenia za pomocą zestawu narzędzi cyfrowych obejmujących wydawanie pozwoleń w oparciu o modele, stosowanie zasady kodowania przepisów i zasady jednorazowości podawania informacji, przy jednoczesnym poszanowaniu kompetencji krajowych w zakresie planowania przestrzennego i miejskiego.

3. WZMOCNIENIE UCZESTNICTWA, DEMOKRACJI LOKALNEJ I CYFROWYCH NARZĘDZI WSPÓLPROJEKTOWANIA W ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH I DZIELNIC

Zaleca się, aby państwa członkowskie:

- (a) wykorzystywały centrum wyników i oddziaływania NEB³⁵ w celu stopniowego włączania wyników projektów NEB do perspektyw użytkowników w projektowaniu przestrzennym lub transformacji publicznych lub wspólnych przestrzeni, w tym w zakresie zrównoważonej mobilności, oraz w celu wspierania i promowania społeczności świadomych w kwestiach energii, surowców i wody, inicjatyw obywatelskich w zakresie renowacji i dzielenia się czystą energią, przy wzmacnianiu pozycji podmiotów lokalnych i wspieraniu inkluzywnych rozwiązań kierowanych przez społeczność oraz godnych warunków, z myślą o zapobieganiu negatywnym aspektom gentryfikacji;

³⁵ Wdrażane w ramach tematu „HORIZON-MISS-2024-NEB-01-03: Utworzenie centrum wyników i oddziaływania nowego europejskiego Bauhausu” oraz działania następczego „Centrum NEB – faza II: zwiększanie wpływu, zarządzanie wiedzą i monitorowanie wyników”, ten drugi temat w ramach „głównego” programu prac programu „Horyzont Europa” na lata 2026–2027, załącznik 13 – Instrument Nowego Europejskiego Bauhausu.

- b) promowały projekty i praktyki polityczne NEB w celu wzmocnienia demokracji lokalnej, włączenia społecznego i udziału w miejskim planowaniu przestrzennym oraz rozwoju dzielnic przez wspieranie innowacyjnych i opartych na współtworzeniu podejść do zaangażowania społeczności na poziomie dzielnic, przyczyniając się tym samym do wdrażania tarczy demokracji w terenie;
- c) zachęcały do tworzenia sieci kontaktów, w tym za pośrednictwem oddziałów lokalnych NEB, wśród organów lokalnych i odpowiednich podmiotów w celu zwiększania odporności dzielnic, zwiększenia świadomości społeczności i współtworzenia rozwiązań kierowanych przez społeczność, w tym za pośrednictwem narzędzi cyfrowych i metod naukowych, takich jak analiza oparta na scenariuszach;
- d) konsultowały się z osobami z niepełnosprawnościami i osobami starszymi oraz aktywizowały je w kontekście wspierania niezależnego życia i włączenia do społeczności oraz rozwiązań, w których dostępność jest elementem domyślnym już na etapie projektowania;
- e) aktywnie angażowały młodych ludzi w kształtowanie inkluzywnych i przyjaznych młodzieży przestrzeni publicznych i wspólnych;
- f) propagowały znaczące zaangażowanie kobiet i włączanie podejścia uwzględniającego aspekt płci przy projektowaniu i rozwijaniu przestrzeni publicznych i dzielnic w celu zapewnienia inkluzywnego i bezpiecznego środowiska;
- g) promowały przyjazne rodzinie podejście do projektowania i rozwoju przestrzeni w celu zapewnienia bezpieczeństwa, dobrostanu i komfortu rodzin, wzmocniając tym samym zaangażowanie rodzin w świadome pod względem ekologicznym wybory rozwiązań;
- h) zwiększały zdolności operacyjne właściwych organów w zakresie zapewniania skutecznych wytycznych i wsparcia w poznawaniu wartości i zasad NEB, metod korzystania z narzędzi NEB i wytycznych dotyczących instrumentów finansowania NEB. W tym celu zaleca się, aby wykorzystywały istniejące możliwości oferowane przez Komisję Europejską, takie jak:

- 1) unijny zestaw narzędzi na potrzeby lokalnych cyfrowych bliźniaków i rozwiązania „lokalnej cyfryzacji na rzecz odbudowy”;
- 2) Instrument Wsparcia Technicznego (TSI)³⁶;
- 3) wymiana w ramach współpracy administracji publicznej (PACE)³⁷;
- 4) możliwości wzajemnego uczenia się oferowane przez:
 - politykę spójności, w szczególności w ramach społeczności REGIO P2P NEB, w celu wymiany dobrych praktyk i wiedzy na temat NEB między instytucjami zarządzającymi i innymi odpowiednimi organami oraz zachęcania do dalszych inwestycji w NEB w ramach programów polityki spójności na lata 2021–2027;
 - komponent Europejskiej inicjatywy miejskiej dotyczący budowania zdolności, wspierający miasta i instytucje zarządzające w uwzględnianiu wartości i zasad NEB w strategiach zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich;
 - działanie „Wkład we wdrażanie instrumentu NEB przy wsparciu działających w ramach programu »Horyzont Europa« krajowych punktów kontaktowych ds. badań naukowych i innowacji nowego europejskiego Bauhausu oraz krajowych punktów kontaktowych nowego europejskiego Bauhausu”³⁸;
 - unijne Centrum Kompetencji ds. Demokracji Uczestniczącej i Deliberatywnej³⁹ oraz powiązaną z nim sieć krajowych ośrodków referencyjnych, a także wspólne platformy i fora służące wymianie dobrych praktyk w celu uczenia się i zapobiegania niepowodzeniom.

³⁶ Zob. [Technical Support Instrument \(TSI\) \[Instrument Wsparcia Technicznego \(TSI\)\]](#).

³⁷ Zob. [TSI 2026 – PACE – Public Administration Cooperation Exchange – Reform Support \[TSI 2026 – PACE – Wymiana w ramach współpracy administracji publicznej – Wspieranie reform\]](#).

³⁸ Główny program prac „Horyzont Europa” na lata 2026–2027, załącznik 13 – Instrument Nowego Europejskiego Bauhausu.

³⁹ [Unijne Centrum Kompetencji ds. Demokracji Uczestniczącej i Deliberatywnej](#).

4. WYKORZYSTYWANIE TRANSFORMACYJNEJ SIŁY KSZTAŁCENIA, SZKOLENIA, SZTUKI I KULTURY NA RZECZ CZYSTEJ TRANSFORMACJI

Zaleca się, aby państwa członkowskie:

- a) uznawały i wspierały uczestnictwo w kulturze oraz wkład artystów, osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym oraz eksperymentów opartych na kulturze jako siłę napędową innowacji, rozwoju lokalnego i nieszablonowego myślenia w celu stymulowania czystej transformacji (zgodnie z zasadami wymienionymi w opracowanym przez Radę Planie prac UE w dziedzinie kultury i Kompasem kultury dla Europy) oraz promowały możliwości NEB w sektorze kultury i sektorze kreatywnym;
- b) przeanalizowały przygotowywaną przez Komisję inicjatywę mającą na celu wzmocnienie Europejskich Stolic Kultury, uznając w stosownych przypadkach synergie z wartościami i zasadami NEB;
- c) uwzględniały wartości ujęte w deklaracji z Davos z 2018 r. pt. „Ku wysokiej jakości Baukultur dla Europy”⁴⁰ z myślą o włączeniu kulturowych aspektów ochrony, planowania i budowy do odpowiednich strategii krajowych. Przeprowadziły działania następcze w związku z konkluzjami Rady z 2021 r. w sprawie kultury, wysokiej jakości architektury i środowiska zbudowanego jako kluczowych elementów inicjatywy nowy europejski Bauhaus, włączając wartości i zasady NEB do krajowych polityk regulujących architekturę i środowisko zbudowane;
- d) wspierały i – w razie potrzeby – przywracały tradycyjną wiedzę i umiejętności rzemieślnicze, zwłaszcza poprzez waloryzację i ochronę dziedzictwa kulturowego, oraz inspirowały do innowacji, które mogą łączyć wcześniejsze i obecne technologie, a także angażowały sektor kultury i sektor kreatywny;
- e) promowały szlak NEB w ramach inicjatywy DiscoverEU;
- f) w stosownych przypadkach informowały o programach szkoleniowych i innych działaniach edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości uczniów i studentów na temat wartości i zasad NEB;

⁴⁰ Zob. <https://davosdeclaration2018.ch/en/>.

5. POGŁĘBIANIE WIEDZY ORAZ ZWIĘKSZANIE ZDOLNOŚCI INNOWACYJNYCH I UMIEJĘTNOŚCI ZA POMOCĄ NARZĘDZI I INICJATYW AKADEMII NEB

Zachęca się państwa członkowskie, by:

- a) w stosownych przypadkach ułatwiały absorpcję wiedzy, narzędzi innowacji oraz programów kształcenia i szkolenia opracowanych za pośrednictwem akademii NEB lub innych instrumentów finansowanych przez UE, takich jak sojusze w ramach inicjatywy Uniwersytety Europejskie, w celu wspierania przejścia na zrównoważony ekosystem budowlany i czyste rozwiązania, a także, w stosownych przypadkach, zwiększały obecność centrów akademii NEB we wszystkich państwach członkowskich po dokonaniu oceny, czy jest to istotne dla zainteresowanych stron w danym państwie;
- b) w stosownych przypadkach wspierały dotyczące NEB badania naukowe, współpracę akademicką i współpracę między studentami w różnych dziedzinach istotnych dla środowiska zbudowanego i naturalnego, w oparciu o podejście interdyscyplinarne, promując przy tym nauki społeczne i humanistyczne oraz wiedzę nieformalną;
- c) w miarę możliwości wspierały Komisję w mapowaniu projektów NEB realizowanych za pośrednictwem różnych unijnych, krajowych, lokalnych lub regionalnych instrumentów finansowania – w tym tych objętych zarządzaniem dzielonym – oraz w dzieleniu się dobrymi praktykami, a także, w miarę możliwości, wspierały Komisję w opracowywaniu kluczowych wskaźników wyników służących do pomiaru transformacyjnego oddziaływania projektów NEB i wynikających z nich korzyści dla zrównoważonego wzrostu i dobrobytu oraz, w stosownych przypadkach, włączały je do swoich polityk i działań;
- d) rozważyły uwzględnianie wartości i zasad NEB przy opracowywaniu i wdrażaniu krajowych i regionalnych strategii mających na celu rozwiązanie problemu niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej, a także w partnerstwach na rzecz umiejętności, zarówno regionalnych, jak i tych na dużą skalę, w ramach paktu na rzecz umiejętności, w szczególności w partnerstwie na dużą skalę w dziedzinie budownictwa;
- e) w stosownych przypadkach wspierały i promowały istotne dla NEB kształcenie i szkolenie zawodowe, a także programy zmiany i podnoszenia kwalifikacji, w szczególności programy opracowane w ramach EIT i Erasmus+;
- f) promowały zintegrowane planowanie przestrzenne i gotowość na wypadek sytuacji kryzysowej poprzez budowanie zdolności we współpracy ze wszystkimi właściwymi organami oraz, w stosownych przypadkach, rozważyły stworzenie modułów szkoleniowych na potrzeby szkolnictwa wyższego i szkolenia zawodowego.

6. ZWIĘKSZANIE ŚWIADOMOŚCI I ZAANGAŻOWANIA W ODNIESIENIU DO NEB I JEGO SPOŁECZNOŚCI

Zachęca się państwa członkowskie, by:

- a) przy wspieraniu projektów uwzględniały znak jakości NEB, który ma zostać opracowany i będzie zarządzany przez Komisję Europejską;
- b) wspierały Komisję w jej wysiłkach na rzecz rozszerzenia i dywersyfikacji społeczności NEB oraz współpracowały z członkami swoich społeczności NEB w celu zrozumienia i wsparcia ich potrzeb i wniosków, oraz, w stosownych przypadkach, tworzyły synergie, w tym z odpowiednimi działaniami krajowymi i regionalnymi, również przez zwiększanie świadomości na temat inicjatywy NEB i wiążących się z nią możliwości dla środowisk akademickich, specjalistów, w tym organizacji zawodowych, dla przemysłu, społeczeństwa obywatelskiego i organów publicznych;
- c) opracowywały, w miarę możliwości, krajowe nagrody NEB lub kategorie NEB w ramach odpowiednich nagród krajowych w synergii z unijnymi nagrodami NEB;
- d) podnosiły świadomość i zachęcały odpowiednie zainteresowane strony w państwach członkowskich do udziału w odbywającym się co dwa lata festiwalu NEB oraz promowały organizację krajowych, regionalnych lub lokalnych imprez towarzyszących we wszystkich państwach członkowskich.

7. POPRAWA DOSTĘPU DO FINANSOWANIA I INWESTYCJI

Zachęca się państwa członkowskie, by:

- (a) rozważyły korzystanie z instrumentu NEB, zarówno jeśli chodzi o jego komponent dotyczący badań naukowych i innowacji, jak i komponent dotyczący wdrażania, przez zwiększanie świadomości wśród wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron i potencjalnych beneficjentów, wspieranie ich w uczestnictwie i przekazywanie Komisji informacji zwrotnych na temat możliwości jego usprawnienia. Nakreśliły, a następnie omówiły ze wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym z Komisją, ewentualne trwałe sposoby finansowania NEB;
- (b) wypełniały zobowiązania dotyczące wdrażania NEB w ramach programów polityki spójności. Można to osiągnąć przez ogłoszenie konkretnych zaproszeń do wdrożenia NEB w odpowiednich obszarach polityki zgodnie z niedawnym przeglądem śródkresowym, w tym przez maksymalizację inwestycji prywatnych za pośrednictwem instrumentu finansowego w postaci modelu rozwoju terytorialnego w ramach nowego europejskiego Bauhausu (NEB TDM); wykorzystywały programy polityki spójności w szczególności do opracowania jednego sztandarowego projektu NEB w każdym państwie członkowskim;

- (c) promowały mobilizację inwestycji prywatnych w projekty NEB, w tym poprzez wykorzystywanie instrumentów finansowych, takich jak, w stosownych przypadkach, gwarancje, finansowanie mieszane, pożyczki preferencyjne i mechanizmy podziału ryzyka;
- (d) zachęcały do współpracy z wielostronnymi bankami rozwoju, krajowymi bankami prorozwojowymi i instytucjami finansowymi w celu poprawy przygotowania projektów, pozyskiwania kapitału prywatnego i wspierania wdrażania rozwiązań z zakresu finansowania transformacji.

8. ZAPEWNIANIE SKUTECZNEGO WIELOPOZIOMOWEGO ZARZĄDZANIA W RAMACH NEB ORAZ CENTRALNEJ ROLI KRAJOWYCH PUNKTÓW KONTAKTOWYCH NEB

Zaleca się, aby państwa członkowskie:

- a) w oparciu o opracowane w 2025 r. wytyczne dla krajowych punktów kontaktowych promowały wspierającą koordynacyjną rolę krajowych punktów kontaktowych NEB w zarządzaniu w ramach NEB na szczeblu krajowym, a także kontynuowały współpracę ze wszystkimi odpowiednimi ministerstwami i istniejącymi mechanizmami koordynacji oraz wspierały ich zdolności, również w synergii z przyszłym unijnym sojuszem na rzecz mieszkalnictwa, aby zapewnić spójność i uwzględnienie podejścia NEB. Doprecyzowały razem z Komisją definicje podstawowych zadań krajowych punktów kontaktowych NEB oraz w razie potrzeby określiły dodatkowe role dla poszczególnych państw. Rozważyły kontynuowanie praktyki organizowania spotkań między krajowymi punktami kontaktowymi NEB przy okazji odpowiednich posiedzeń;
- b) promowały międzysektorowe i wielopoziomowe zarządzanie w ramach NEB na szczeblu krajowym, w oparciu o istniejące dobre praktyki, przez koordynację i uwzględnianie wartości i zasad NEB w planowaniu i wdrażaniu dotyczących NEB inicjatyw w zakresie finansowania i polityki. Ułatwiały koordynację i współpracę między krajowymi punktami kontaktowymi NEB a innymi odpowiednimi sieciami, w szczególności krajowymi punktami kontaktowymi ds. badań naukowych i innowacji NEB w ramach programu „Horyzont Europa” (2021–2027), krajowymi punktami kontaktowymi programu LIFE, odpowiednimi partnerstwami w ramach programu „Horyzont Europa” oraz instytucjami zarządzającymi polityką spójności;

- c) promowały podejście i narzędzia NEB w ramach odpowiednich wymian międzynarodowych, takich jak działania w ramach odpowiednich programów, agencji i inicjatyw Organizacji Narodów Zjednoczonych, a także z państwami trzecimi oraz zapewniały, by NEB przyczyniał się do realizacji odpowiednich międzynarodowych celów i zobowiązań⁴¹. W szczególności – za pomocą projektów pilotażowych i demonstracyjnych, takich jak projekty dotyczące szkół, przestrzeni publicznych, ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego i odbudowy gospodarki o obiegu zamkniętym, a także za pomocą tworzenia i wymiany wiedzy – wspierały sprzyjającą włączeniu społecznemu i zrównoważoną odbudowę Ukrainy oraz ugruntowanie przyszłego centrum akademii NEB w Ukrainie jako centrum kompetencji i wsparcia dla zainteresowanych stron i władz lokalnych w zakresie budowania zdolności i wymiany innowacyjnych, łatwych do powielenia rozwiązań.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący/Przewodnicząca*

⁴¹ W szczególności 11. celu zrównoważonego rozwoju oraz rezolucji nr 2/6 Programu Narodów Zjednoczonych ds. Osiedli Ludzkich pt. „Localizing the SDGs” [Lokalizacja celów zrównoważonego rozwoju] i rezolucji nr 7/2 Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska pt. „Promoting sustainable solutions through sports for a resilient planet” [Promowanie zrównoważonych rozwiązań poprzez sport na rzecz odpornej planety] w ramach zrównoważonego i inkluzywnego miejskiego planowania przestrzennego.